

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΩΔΕΞ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, 10

1935

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΩΔΕΞ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ἀνατύπωση ἐκ τοῦ περιοδικοῦ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΣ ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, 10

1935

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΩΔΕΞ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ἀνατύπωση ἐκ τοῦ περιοδικοῦ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΣ ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, 10

1935

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Ο ΠΑΛΛΙΟΣ ΚΩΔΗΞ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΡΑ

(ἀνακοίνωσις ΛΗΑΣΤ. Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ)

Φίλοι ἑταῖροι

Κατ' ἐπίμονον ἀξίωσιν τοῦ περισπουδάστου καὶ ἀγαπητοῦ μοι φίλου, προέδρου δὲ τοῦ Συλλόγου κ. Γεδεών, ἀνέλαβα τὸ κοπιῶδες δι' ἐμὲ ἔργον νὰ σᾶς παρουσιάσω σελίδας τινὰς ἐκ παλαιοῦ Κώδικος τῆς ἐπισκοπῆς Μέτρων καὶ Ἀθύρα, ἀναγομένου εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1582 μέχρι τοῦ 1750 χρόνους.

Ὁ κώδιξ οὗτος ἔχει μῆκος 0,30 καὶ πλάτος 0,20, περιέχει δὲ 48 φύλλα ἀσελίδωτα. Εἶνε προφανὲς ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἔχουσιν ἀπόκοπῃ περὶ τὰ εἴκοσι. Τὸ βιβλίον εἶνε κακοτέλῃως δεμένον, καὶ φέρει ἐξωτερικῶς δέρμα καστανόχρουν, προστεθὲν ἐκ τῶν ὑστέρων.

Τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα εἶνε κυρίως ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις. Ἄδειαι γάμων, διαζύγια, διορισμοὶ ἱερέων, καταγραφαὶ ἐπίπλων καὶ σκευῶν τῆς ἐπισκοπῆς, διαθῆκαι καὶ δωρεαὶ αἰτίας θανάτου, καὶ ἄλλα. Δὲν λείπουσιν ὅμως ἐξ αὐτοῦ καὶ ποικίλα ὡς ἢ βιογραφία ἐπισκόπων τινῶν, οἱ λογαριασμοὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἐξόδων τῆς χειροτονίας ἄλλων, καὶ πλεῖστοι σημειώσεις καὶ ἀφηγήσεις ἀφορῶσαι ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἢ ἱστορικὰ γεγονότα.

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν ἀναγνώστην προβάλλει ἡ ἀταξία τῆς σειρᾶς τῶν χρονολογιῶν τῶν πρᾶξεων. Τὴν ἀκαταστασίαν αὐτὴν φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν α') εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐκάστοτε ἐπίσκοποι ἄφινον εἰς τὴν σειρὰν τοῦ κώδικος φύλλα ἄγραφα συμπληρωθέντα ἐκ τῶν ὑστέρων, β') καὶ ἴσως εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν φύλλων κατὰ νεωτέραν συρραφὴν τοῦ κώδικος, ἐφ' ὅσον δὲν ἦσαν ἠριθμημένα.

Ἐκ τοῦ κώδικος ἀντέγραψα σελίδας τινὰς καὶ ἄλλας ἐφωτογράφησα. Προσεπάθησα νὰ σταλολογήσω ὅσον τὸ δυνατόν πιστῶς. Εὐχομαι ἀρμοδιώτερος ἐμοῦ νὰ ἐπιτύχη τὴν πλήρη ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ὁ κώδιξ οὗτος, ὅστις ἀλλαχοῦ μὲν φέρει χρονολογίαν ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀλλαχοῦ δὲ ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ, ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1582. Ἦτοι ἑκατὸν εἴκοσι ἑννέα ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως

§

Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ κώδικος διακρίνεται σύντομον, πρακτικὸν δυσανάγνωστον καὶ ἀχρονολόγητον, πραγματευόμενον περὶ ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτου. Φέρει ὑπογραφὴν δυσανάγνωστον κατόπιν τοῦ τίτλου «*κἀγὼ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μέτρων καὶ Ἀθύρων*».

§

Εἰς τὴν 2 καὶ 3 σελίδα ὑπάρχει πρακτικὸν καταγραφῆς ἔχον ὡς ἐξῆς, τηρουμένης καὶ τῆς (ἀν)ορθογραφίας :

† Τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπισκοπῆς μέτρων καὶ ἀθύρων ἄπερ ἐμαρτηρίθησαν κατέμπερσθεν τοῦ ἐπισκόπου κυροῦ διονυσίου καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν. καὶ τῶν τιμιωτάτων ἀρχόντων· πρώτων εὐαγγέλιον δησκοπότερον ἀργυρῶ. δησκάριον μετὰ λαβίδως. ἀστερίσκων, θημιατὸν ἀργυρῶν· καντήλα ἀργυρῆν. ἕτερον εὐαγγέλιον μετὰ καμπουρά. τραπεζόφορον καμπουχένιον. δημόθηρων καμπουχένιον· ὁ ἀέρας μετὰ χρησης κόμπους· καλήματα τρία χρυσά· κο'πα ἀργυρῆ· ὀμθφορον καμπουχένιον. ὀφελώνιον πολυστάβρη· πημάνικα χρυσά· στηχάριον μετὰ τοῆς ποταμούς. σινῆ. καζάνι· μησολάγιον· κρεοντήρι. πατερίτζα ἄπερ ἀφιέρωσεν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κίρις διονύσιος, σεντούκιον ἄπερ ἐβρίσκονται τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας, σεπέτιον, βιβλία τῆς ἐκκλησίας· σεπτέβριος, ὀκτόβριος, νοέβριος, δεκέβριος, γενάρης, φεβρουάριος, μάρτις, ἀπρίλλιος, μάιος, ἰούνιος, ἰούλλιος, ἀύγουστος. χηρόγραφα. Ἐξαήμερος, γερμανός, τριόδιον. παρακλητικὴ. πεντηχοστάριον. συναξάριον. ἀπόστολοι δύο. θεολόγως· νόμιμω τῆς ἐπισκοπῆς τυπικῶ. στηχεράρια Β. σινῆ ξύλινω ζωγραφιστό. σανίδια ὠζίτικα Β. καὶ διὰ τὸ βέβαιον ἐγράφη ἐνταῦθα εἰς ἀσφάλια ἐν ἔτος ζ' μηνὶ ἰουλλίου ζ' τῆς ἀγίας κυριακῆς

† μέγας σκευοφύλαξ Π' ἀνδρέας

Ὁ ἰκονόμος Π' Θεόδωρος

Προτονοτάριος.- μανουὴλ

Πέτρος-νηφος ταβουλάριος

Γαβριὴλ ἐκμεκτζήμπασης

Γαβριὴλ παζάρμπασης

κ. λ.

§

Εἰς τὴν σελίδα 8 ἡ ἐξῆς πράξις :

« Ἰνδικτιῶνος θ' »

κατὰ τὴν σήμερον ἡμέρα ἣτις ἐστὶ λα'. τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς καὶ ἡμέρα σάββατο ἐλθὼν ὁ παπὰ κὺρ ἀνδρέας τῇ ἐμῇ ταπεινότητι καὶ ἐλάλησε ἡμῖν ἵνα ἀπέλθω σωματικῶς πρὸς τὸν δημήτριον τοῦ μακροῦ νικῶλα τὸν ἦδον καὶ ἐξαγόρευσα αὐτὸν ἢ νόμιμ διακελέβουσι καγῶ ὅς οὐκ ἠπάρχει. Πρ' ἐν τῇ ἡμῶν πολητία. ὑπηγα ἀτός μου σωματικός εἰς τὴν ἡκίαν αὐτοῦ. ἀπαφήκαν εἰς τὴν ἀγιότατη ἡμῶν ἐπισκοπὴν ἄμπεληον χηληάδες δυο κλήματα ὅπου ἂν βουλη μετὰ γνώμην τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐνόπιον τὸν τιμιωτάτον κληρικὸν τὸν ἐκήσαι εὐρισκομένων παπὰ κὺρ Μιχαήλ καὶ οἰκονόμου παπὰ ἀνδρέου καὶ νομοφύλακος καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ Γεωργίου καὶ στεφάνου τοῦ τζουνῆ καὶ ὅς τις εἶη ἐκεῖνος ἢ σκανδαλῆση ἢ ξελεῶσας αὐτῶ ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτὸν ἔστω ἀφορισμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλλητος καὶ ἡ μερῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότη οἰόνδα.

Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Διονύσιος»

§

Εἰς τὴν σελίδα 19 ὑπάρχει σύντομος ἔκθεσις ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ « ταπεινοῦ ἐπισκόπου Μετρῶν Γεδεῶν, ἔχουσα ὡς ἐξῆς :

« † 1692 σεπτεμβρίου 6 ἡμέρα κυριακὴ εἰς τὸ μετόχι τῶν σιναῖτων ἐξεροτονίθηκα ἀρχιερεῦντος προεστὸς ὁ ἅγιος ἡρακλείας καὶ ἕτεροι δύο ἀρχιε-

ρεῖς καὶ ἠῦραμεν χρέος γρόσια 900 ἦγον ἐνακώσια, τὰ ὅποια εἶναι ὅλα χρέος τοῦ προεμοῦ ἐπισκόπου διονυσίου ἂν ποτε νά μας ἀξίωση ὁ Κυριος νά καμωμε τὴ δηόρθωσιν καθῶς ἀγαποῦμεν ἡμεῖς καὶ ὅλλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας.

ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μετρῶν Γεδεῶν.

καὶ ὁ κάτωθι λογαριασμός

« Τὸ χρέος τὸ ἐδικό μου

ἔδωκα τὸν ἡρακλείας	γρόσια	200
εἰς τὸν διονύσιον διὰ τὴν παρέτισι	γρ.	50
καὶ ἔξωδα τοὺς ψίφους καὶ παχισια	γρ.	50
καὶ διὰ τὴν βοήθεια ὁ Ζαχαρίας	γρ.	50
καὶ διάφορο τῶν ἄσπρων	γρ.	100
στά γράμματα καὶ ὀρισμοὺς	γρ.	50
σοῦμα	γρόσια	500
καὶ τοῦ προῦ ἐμοῦ ἐπισκόπου	γρόσια	940
Τὸ χρέος ὁμοῦ ὅλο γρόσια	γρόσια	1440»

§

Εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα εὐρίσκεται καὶ ὁ πίναξ τῶν ἐσόδων τῆς Ἐπισκοπῆς ἔχων ὡς ἐξῆς :

« Τῆς ἐπαρχίας τὸ ἰσοδήματα

† ἀπὸ σιτάρια	γρόσια	14
† καὶ φώλλαις χιλιάδες 4		
† ἀπὸ τὰ ἐμβατικά	γρόσια	83
† καὶ φώλλαις χιλιάδες 4		
† ἀπὸ τοὺς γάμους	γρόσια	51
† πρώθεσαις πέντε	γρόσια	12
† καὶ φώλλαις χίλιους		

160»

Τῆς φώλλαις τῆς ἐπίρα ἀπὸ τὸν π' ἰάκωβον
καὶ ἀπὸ τὴν ἀρσοῦ καὶ καλλικράτεια».

§

Εἰς τὴν σελίδα 27 ὑπάρχει προᾶξις τοῦ ἐπισκόπου
Μακαρίου ἔχουσα ὡς ἑξῆς:

«Τὸ χρέος πὸν ἤβρα ἀπὸ τὸν πρὸ ἐμοῦ κύρ
Γεδεὼν † τοῦ ἄρχοντος σπαθάρη γρόσια 200 τῶν
μποστανξίδων γρόσια 200 τοῦ διάκου τοῦ νικομη-
δεΐας γρόσια 120 τοῦ χριστοδούλου γρόσια 83 τοῦ
ζονῦν ἀχμὲτ ἀγα γρόσια 110 τῆς πατατερας τζας
γρόσια 60 ἔδωσα τὸν γέροντα μου γρόσια 250 ετερα
ἕξωδα τῆς χειροτονίας μου ἡ σεκερι καὶ τὴν τρα-
πεζω ἠσε κουφετα ἠσε καφε που εμηρασα καὶ ἠσ
αλα κατη φακτουφεκ γροσια 100 τῆς φαμεληα
γροσια 30 εἰς τὸν ορισμον γροσια 4 που ἐπίραμε
το ἴσο του ὀριζμου του μπολίτου ἀπο το ἴπι—
ἔδωσα εἰς τὴν βοηθια μου γρόσια 42½ εἰς ταις
Μέτραις γρόσια 30 το γερο δανηλ διὰ τὴν ἐκκλη-
σία που ἠγε δουλεμένο γροσια 200 ἔδωσα καὶ ὅτι
ἔλαβα ὀπίσω διὰ τὸν ἅγιον δημητριον ἔδωσα γρό-
σια 30 καὶ τῆς ἔλαβα καὶ τῆς δῶ ἐκκλησίαις εἰς τὴν
ἐξουσίαν μου.

† ὅλω τό χρεος που ἤβρα ἀπὸ τὸν προεμου Γε-
δεων γροσια χηλεια διακοσια. Πανε καὶ ἔδικα μου
γροσια 500 καὶ ὁ Θεος ναν τα κυβερνίσι. † Μετρῶν
Μακάριος ἐκ πολεως Χαϊδήκου 1695 Μαΐω 26
ἡμέρα κηριακη ἐχειροτονίθηκα ἐκ χειρος τοῦ ἁγίου
ἠρακλείας κυρ νεοφύτου καὶ ἡ πατρὶς αὐτοῦ Χίου
καὶ ἔστω εἰς ἐνθήμεσιν».

§

Εἰς τὴν σελ. 30 ἀπαντῶ τὴν κάτωθι σημείωσιν.

«αχ' ἰζ (1697) φευρουαρίου πρώτη, τῆ ἁγία καὶ
μεγάλη τεσσαρακοστή τὴν ἡμέρα τῶν ἁγίων θεο-
δώρων ἔγινεν ἡ χειροτονία ἀπὸ τὸν γέροντά μας
τὸν ἅγιον ἠρακλείας κύριον νεόφυτον»

† καὶ ἦλθαμεν εἰς ταις Μέτραις φευρουαρίου
ὀκτῶ καὶ ἠῦραμεν τὴν ἐπισκοπὴν βουλευσμένην
ὡσάν δὲν ἦθελεν ὁμοῦ μετὰ τὴν θεϊαν πρόνοιαν καὶ
δεύτερον μετὰ τὴν βοήθειαν τῆς παναγίας ἐκαλοπή-
σαμεν τὴν ὅσον ἦτο τὸ δυνατόν μας.

ὁ Μέτρον καὶ Ἀθύρα Νεῖλος

τόσον ἄφησαν καὶ ἐχάλασεν ὥστε ὁ κύρ Γεδεὼν
καὶ ὁ κύρ μακάριος ἐκάθησαν ὄξω εἰς τὸ μαχάλα
καὶ ἄφησαν τὴν ἐπισκοπὴν καὶ ἔμπεναν οἱ σκύλοι
ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ εὔγεναν εἰς τὸ ἄλλω μετὰ ὄλον
τοῦτο δόξα τῷ ἁγίῳ θεῷ ἡμῶν ὅπου μᾶς ἔδωσεν
νόησιν καλήν».

§

Δὲν θὰ σᾶς κουράσω περισσότερον. Θὰ σᾶς
ἐπιδείξω μερικὰ φωτότυπα ἐκ τῶν σελίδων τοῦ
κώδικος καὶ θὰ καταπαύσω ἐκφράζων τὸν θαυμα-
σμόν μου πρὸς τὴν ζωτικότητα τοῦ ἔθνους τοῦ
κατορθώσαντος νὰ διατηρήσῃ εἰς τοὺς μακροὺς καὶ
σκοτεινοὺς χρόνους πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς δου-
λείας τὴν προγονικὴν κληρονομίαν καὶ τὴν πίστιν
πρὸς ἀπελευθέρωσιν καὶ ἀναγέννησιν αὐτοῦ.

ΣΗΜ.— Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΡΜΒ' συνεδριάσει τῆς 26 μαρτίου
1933. Οἱ σχετικοὶ πίνακες ἐν τέλει.

